

УДК 657:658

DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-5-13>**Лопатовська О.О.**викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту,
Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9301-3833>**Oksana Lopatovska**

Khmelnytskyi Cooperative Trade and Economic Institute

Нікольчук Ю.М.кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри фінансів, обліку та аудиту,
Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7466-2558>**Yuliia Nikolchuk**

Khmelnytskyi Cooperative Trade and Economic Institute

Бондарук С.Р.здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут**Svitlana Bondaruk**

Khmelnytskyi Cooperative Trade and Economic Institute

ОСНОВНІ ЗАСОБИ ПІДПРИЄМСТВА: МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ

PRIVATE ASSETS OF THE ENTERPRISE: METHODOLOGY OF ANALYSIS AND EFFICIENCY OF USE

Анотація. У статті авторами досліджено методика аналізу основних засобів підприємства, а саме виділено джерела інформації, які необхідно використовувати в процесі аналізу, основні завдання аналізу основних засобів, етапи його проведення. Удосконалено методика проведення аналізу ефективності їх формування та використання, на прикладі реального підприємства проведено розрахунок запропонованих показників, на підставі яких визначено шляхи підвищення ефективності застосування основних засобів у господарській діяльності суб'єкта господарювання. Запропонована методика може бути використана на підприємствах різних форм власності та галузей економіки. Визначено, що господарська діяльність юридичної особи, яка здійснює виробничу діяльність, безпосередньо залежить від наявності необхідного складу основних засобів та ефективного їх використання протягом усього терміну експлуатації. З метою своєчасної діагностики фінансового стану підприємства, забезпечення його ефективної роботи та прибутковості варто періодично проводити аналіз показників складу, структури та ефективного використання основних засобів виробництва, а також відслідковувати усі фактори впливу на їх діяльність. Окреслено підходи щодо оцінки наявності, складу та ефективної експлуатації активної частини основних засобів, наведено показники ефективності та продуктивності їх використання в ході операційної діяльності суб'єкта господарювання, що дозволяє забезпечити найбільший рівень прибутковості у звітному періоді. Для виробничого підприємства наявність сучасних засобів праці відіграє ключову роль, тому питання ефективного їх використання протягом усього періоду експлуатації є найбільш актуальним. Таким чином, у статті розкрито підходи до оцінки ефективного їх застосування, за даними діючого підприємства проведено аналіз вказаних коефіцієнтів та надано рекомендації щодо їх покращення. Доведено, що усім суб'єктам господарювання, які володіють виробничими і невиробничими основними засобами, варто не тільки їх періодично оновлювати для збільшення періоду активної віддачі, а й також сприяти активному їх використанню не лише у перший рік експлуатації, а і у наступних періодах, а цього можна досягти в результаті застосування переважно інтенсивних методів, що особливо актуально в сучасних умовах дефіциту фінансових та капітальних інвестицій.

Ключові слова: основні засоби, аналіз, коефіцієнт, ефективність експлуатації, фондівіддача, фондмісткість.

Abstract. In the article, the authors researched the methodology of the analysis of the company's fixed assets, namely the sources of information that must be used in the analysis process, the main tasks of the analysis of fixed assets, and the stages of its implementation. The methodology for analyzing the effectiveness of their formation and use has been improved, the calculation of the proposed indicators has been carried out on the example of a real enterprise, on the basis of which the ways of increasing the efficiency of the use of fixed assets in the economic activity of the business entity have been determined. The proposed method can be used at enterprises of various forms of ownership and branches of the economy. It was determined that the economic activity of a legal entity that carries out production activities directly depends on the availability of the necessary composition of fixed assets and their effective use during the entire period of operation. In order to timely diagnose the financial condition of the enterprise, to ensure its effective operation and profitability, it is necessary to periodically analyze the indicators of the composition, structure and effective use of the main means of production, as well as to monitor all factors influencing their activity. Approaches to assessing the availability, composition and effective operation of the active part of fixed

assets are outlined, indicators of the efficiency and productivity of their use during the operational activities of the business entity are given, which allows to ensure the highest level of profitability in the reporting period. For a production enterprise, the availability of modern means of labor plays a key role, therefore the issue of their effective use throughout the entire period of operation is the most urgent. Thus, the article discloses the approaches to evaluating their effective application, based on the data of the current enterprise, an analysis of the specified coefficients was carried out and recommendations for their improvement were provided. It has been proven that all business entities that own production and non-production fixed assets should not only update them periodically to increase the period of active return, but also promote their active use not only in the first year of operation, but also in subsequent periods, and this can be achieved as a result of using mainly intensive methods, which is especially relevant in the modern conditions of shortage of financial and capital investments.

Keywords: fixed assets, analysis, ratio, operating efficiency, capital return, capital intensity.

Постановка проблеми. Основні засоби, до складу яких належать будівлі, споруди, обладнання, транспорт, відіграють ключову роль в господарській діяльності виробничої сфери, оскільки виступають головними факторами виробництва, що безпосередньо його забезпечують. Від їх наявності, технічного стану, своєчасності здійснення ремонтів, модернізації та оновлення залежить рівень ефективної їх віддачі, що також має вираження в показниках собівартості виготовленої продукції, а в подальшому безпосередньо впливає на показники прибутковості та рентабельності господарської діяльності.

На етапі формування матеріальних благ для суспільства основні засоби займають домінуючі позиції, оскільки виступають матеріально-технічною базою для забезпечення процесу виробництва та створення валового внутрішнього продукту та національного багатства країни. Тому, їх ефективне використання забезпечує покращення не лише техніко-економічних показників діяльності підприємства, а й сприяє збільшенню обсягів випуску продукції, оптимізації собівартості, зниженню показників фондомісткості та фондоозброєності та підвищенню показників фондовіддачі. Все це можливо здійснити лише за рахунок своєчасно проведеного аналізу основних засобів, виявлення проблемних аспектів та прийняття правильних управлінських рішень. Саме тому проведення аналізу стану основних засобів та ефективності їх використання на підприємстві набуває особливої популярності.

Основні засоби є необхідною умовою функціонування підприємства, і тому аналіз наявності, ефективності їх використання мають важливе значення. Наявність у підприємства достатньої кількості необхідних основних засобів, при умові їх максимально ефективного використання, свідчить про організацію діяльності підприємства на високому рівні та його ефективне функціонування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Визначенням проблем аналізу стану та ефективного використання основних засобів підприємства в умовах фінансової кризи приділяли увагу наступні автори: Власюк Г.В. [3], Єпіфанова І.Ю. [4], Кузьмін О. [5], Маренич Т.Г. [6], Приварникова І.Ю. [8], Сметанюк О.А. [9], Фурсов О.І. [10] та інші. Однак, основні засоби займають найбільшу питому вагу у структурі необоротних активів майже кожного господарюючого суб'єкта і від ефективного їх використання значно залежить позитивний фінансовий результат діяльності підприємства. Тому питання аналізу стану та ефективного застосування виробничих та невиробничих основних засобів не втрачає своєї актуальності та потребує подальших досліджень.

Незважаючи на глибину проведених наукових пошуків, на нашу думку, більш детального вивчення потребують питання організації та методики аналізу основних засобів підприємства.

Метою статті є дослідження методичних та практичних аспектів аналізу основних засобів підприємства та підвищення ефективності їх використання в системі управління його ресурсним потенціалом за допомогою обґрунтованої системи показників.

Виклад основного матеріалу дослідження. Механізм та послідовність етапів проведення аналізу основних засобів підприємства мають важливе значення, оскільки дозволяють своєчасно виявити проблеми у наявності та структурі необхідних фондів, їх зношеності, технічній придатності, фондовіддачі та фондомісткості, що в свою чергу, дасть можливість відслідкувати показники їх продуктивного використання та покращити показники ефективності їх роботи.

Основною інформаційною базою для аналізу основних засобів виступає фінансова звітність підприємства, а саме:

– форма № 1 «Баланс» (Звіт про фінансовий стан) – складається чотири рази на рік, за кожен квартал на початок та кінець звітного періоду і відображає дані про активи, зобов'язання та власний капітал підприємства на певну дату. У балансі окремими статтями відображена первісна, залишкова вартість та сума нарахованого зносу основних засобів.

– форма № 5 «Примітки до річної фінансової звітності» – складається один раз лише за підсумками року і містить детальну інформацію за окремими показниками попередніх форм фінансової звітності, зокрема окремий розділ приміток містить інформацію про склад основних засобів підприємств, їх надходження на вибуття протягом звітного року [3].

Розробляючи методику для аналізу стану та ефективності використання основних засобів, варто звернути увагу на наступні фактори:

– корисність основних виробничих засобів складає кілька років, що виражені терміном їх корисної експлуатації, тому витрати пов'язані з їх придбанням та використанням мають бути розподілені на певний визначений період. Проте, варто врахувати, що з кожним наступним роком ефективність їх буде знижуватися;

– як правило, на момент повного зносу не завжди відбувається їх повне оновлення, а також можуть виникати додаткові витрати, пов'язані з проведенням поточних ремонтів, що будуть збільшувати витрати підприємства і безпосередньо впливати на показники фінансового стану;

– оцінка показників ефективності використання основних засобів буде залежати від їх призначення, виду, а також участі їх у виробничому процесі чи його забезпечення.

Основні завдання аналізу основних засобів підприємства представлені на рис. 1.

Аналіз основних засобів зазвичай проводиться в п'ять етапів, які представлені на рис. 2.

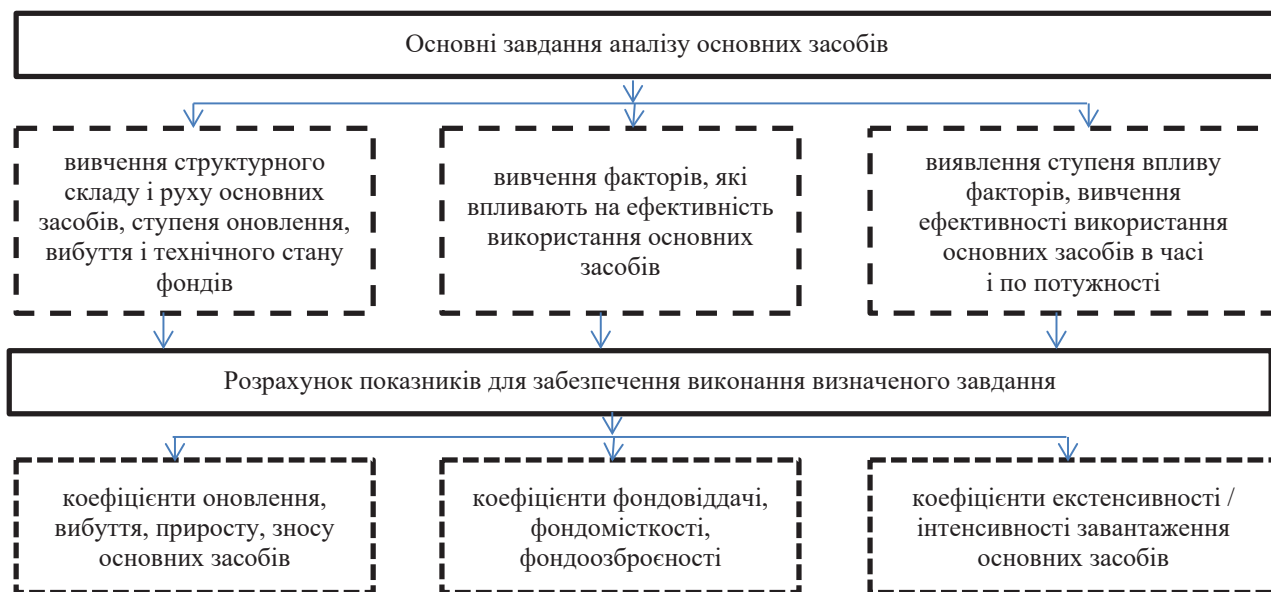

Рисунок 1 – Основні завдання аналізу основних засобів

Джерело: сформовано автором

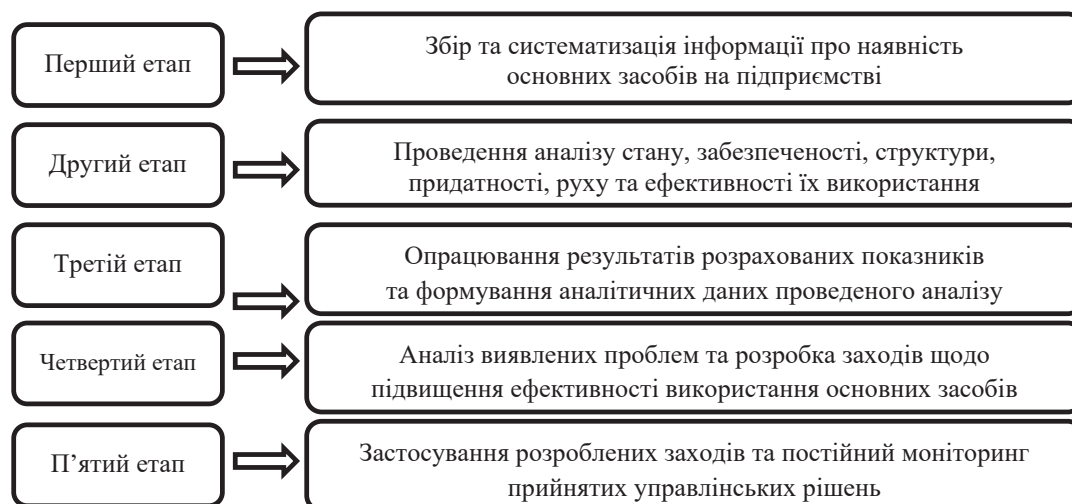

Рисунок 2 – Етапи аналізу основних засобів

Джерело: сформовано автором

Здійснюючи аналіз динаміки, складу і структури основних засобів необхідно:

- проводити розрахунок середньорічної вартості основних засобів, а також вивчати її динаміку протягом кількох звітних періодів;

- аналізувати фактори, що впливають на зростання вартості основних засобів (модернізація, переоцінка);

- порівнювати темпи зміни вартості основних засобів з показниками динаміки росту обсягів виробництва чи вартості готової продукції в натуральних показниках [5].

Аналізуючи структуру основних засобів та їх зміну в динаміці, варто пам'ятати, що структура основних засобів являє собою питому вагу різних груп основних засобів, що є в наявності у їх загальній вартості. Найбільшу питому вагу у сфері виробництва займають саме машини та обладнання, будівлі та споруди, а також транспортні засоби, що забезпечують та обслуговують процес виробництва.

Здійснюючи аналіз динаміки основних засобів, вивчають обсяг, закономірність та ефективно застосування капіталовкладень, розраховують відносні та абсолютні показники динаміки вартості основних засобів.

Що стосується показників стану та руху основних засобів, то варто значну увагу приділити коефіцієнту оновлення та вибуття основних засобів, коефіцієнтам зносу та придатності, щоб своєчасно здійснювати модернізацію та оновлення активів і виводити зі складу активи, що зносилися чи морально застаріли і не забезпечують ефективної віддачі. Також, бухгалтер підприємства щомісячно здійснює нарахування зносу об'єктів і відображає накопичену амортизацію у фінансовій звітності, зменшуючи таким чином первісну вартість придбаних необоротних активів, формуючи показник залишкової вартості основних засобів.

Ефективність використання основних засобів підприємства характеризують такі показники як фондо-

віддача, фондомісткість, фондоозброєність. Для розрахунку вказаних показників необхідно використовувати інформацію з Балансу (форма № 1) та Звіту про фінансові результати (форма № 2).

Показник фондовіддачі розраховується як відношення вартості випущеної підприємством продукції у звітному періоді та середньорічного показника вартості основних засобів і характеризує скільки виробляється готової продукції підприємством на одиницю основних засобів, тобто наскільки ефективно вони використовуються в виробничому процесі.

Зауважимо, що покращити показники фондовіддачі можна за рахунок:

- використання новітніх та сучасних технологій;
- збільшення складу та часу роботи активної частини основних засобів;
- модернізації виробничого обладнання;
- застосування якісних матеріалів;
- навчання працівників з метою підвищення їх кваліфікації та збільшення продуктивності праці.

Метою аналізу забезпеченості основними засобами є співставлення планових та фактичних показників наявної техніки і обладнання для забезпечення безперервної діяльності та уникнення вимушених простоїв. Для розрахунку планової потреби в техніці варто врахувати всі технологічні та організаційні особливості процесу виробництва. Для цього основні засоби поділяють на дві групи:

- перша група – активна частина – участь яких у процесі виробництва вимірюється кількістю годин роботи обладнання та обсягом робіт;
- друга група – пасивна частина – до неї належать будівлі, споруди, оскільки участь їх в операційній діяльності немає можливості вимірити в яких-небудь показниках, проте вони мають важливе значення, оскільки забезпечують функціонування активної частини [2].

Здійснюючи аналіз забезпеченості підприємства основними засобами аналізуються наступні показники:

- фондоозброєність;
- використання на підприємстві виробничої потужності [8].

Показник фондоозброєності відображає співвідношення середньорічної вартості основних фондів та середньоспискової чисельності працівників та характеризує забезпеченість працівників засобами та предметами праці.

Провівши розрахунок зазначених вище показників, необхідно провести обробку аналітичних даних та узагальнити результати аналізу, порівнявши їх з показниками минулих періодів та визначити позитивну чи негативну тенденції; можливі причини погіршення показників та розробити заходи для покращення ефективності їх застосування.

Вивчення економічної ефективності використання основних засобів є складовою частиною результатів експлуатації всіх наявних ресурсів підприємства. Таким чином, керівництву підприємства, для прийняття виважених управлінських рішень щодо стану, забезпеченості та ефективного використання основних засобів необхідно удосконалювати методику проведення аналізу ефективності їх формування та використання.

З метою удосконалення методики проведення аналізу ефективності формування та використання основних засобів суб'єкта господарювання доцільно застосовувати аналіз фінансових коефіцієнтів (R-аналіз), який передбачає розрахунок співвідношення між

собою різних показників фінансово-господарської діяльності підприємства.

В ході використання цієї системи аналізу проводиться розрахунок різних відносних показників, які відображають певні результати функціонування основних засобів та ступінь їх впливу на загальні показники фінансового стану суб'єкта господарювання [6].

В системі управління активами підприємства найбільш популярні наступні групи аналітичних фінансових коефіцієнтів, такі як: коефіцієнти оцінки рентабельності основних засобів, коефіцієнти оцінки продуктивності основних засобів, коефіцієнти оцінки ліквідності основних засобів, коефіцієнти оцінки обіговості основних засобів (табл. 1).

Аналіз узагальнюючих показників ефективності експлуатації основних засобів здійснюється методом порівняння їх фактичного рівня за звітний період з аналогічними показниками попередніх періодів, а також вивчається динаміка, тренд за кілька років, ступінь виконання плану (при наявності), розраховується вплив факторів на відхилення показника фондовіддачі, оцінюються резерви підвищення ефективності експлуатації основних засобів і вплив їх зміни вартості та ефективності використання на відхилення виробництва та реалізації готової продукції.

Розраховуємо показники запропонованої удосконаленої методики оцінки ефективності використання основних засобів за даними ПрАТ «Теофіпольський цукровий завод» у 2020–2022 роках (табл. 2) за даними його фінансової звітності у 2020–2022 роках.

За даними таблиці 2 можна сформулювати наступні висновки:

- усі показники рентабельності активів, пораховані на основі чистого фінансового результату діяльності товариства у 2021 та 2022 роках мають від'ємні значення внаслідок отриманого чистого збитку у відповідних роках. Проте у 2022 році спостерігається їх наближення до нуля, що характеризується позитивно;
- у зв'язку з тим, що обсяг власного капіталу у товариства є дуже невисоким порівняно із вартістю його основних засобів, отримати значення показника рентабельності чистих основних засобів, на основі якого можна робити якісні висновки щодо його динаміки було неможливо;
- оскільки у структурі необоротних активів товариства обсяг основних засобів займає більше 90%, то динаміка показників рентабельності операційних основних засобів та рентабельності операційних необоротних активів має практично ідентичну динаміку – із поступовим зменшенням показників у досліджуваному періоді, проте щорічні темпи зниження основних засобів є вищими за темпи зміни коефіцієнта рентабельності операційних необоротних активів;
- коефіцієнти продуктивності сукупних операційних основних засобів та операційних необоротних активів мають позитивну динаміку у досліджуваному періоді, демонструючи поступове щорічне зростання;
- фондовіддача виробничих основних засобів товариства у 2020–2022 роках погіршилася у зв'язку із зростанням обсягу виробничих основних засобів.

На сьогодні проблема ефективності використання основних засобів є достатньо актуальною та потребує реального вирішення. Так, за даними статистики більшість вітчизняних підприємств використовують зношене та застаріле обладнання (середній коефіціє-

Таблиця 1 – Показники оцінки ефективності та продуктивності основних засобів підприємства

№ з/п	Показник	Механізм розрахунку	Економічне значення показника
1	2	3	4
1	Коефіцієнт рентабельності основних засобів (P_{HA})	$P_{HA} = \frac{ЧП}{ОЗ}$ де ЧП – загальна сума чистого прибутку, який підприємство отримало у звітному періоді; ОЗ – середня вартість основних засобів підприємства, що були у використанні протягом звітного періоду	характеризує рівень чистого прибутку, що генерується за допомогою всіх активів, які знаходяться у суб'єкта господарювання
2	Коефіцієнт рентабельності чистих основних засобів ($P_{ЧА}$)	$P_{ЧА} = \frac{ЧП}{ЧОЗ}$ де ЧОЗ – середньорічна вартість чистих основних засобів, що сформовані за рахунок власного капіталу підприємства у звітному періоді	характеризує рівень чистого прибутку, який генерується основними засобами підприємства, сформованими за рахунок власного капіталу
3	Коефіцієнт рентабельності операційних основних засобів підприємства ($P_{ОА}$)	$P_{ОА} = \frac{ФР_{ОД}}{ОЗ_{ОД}}$ де $ФР_{ОД}$ – сума фінансового результату від операційної діяльності у звітному періоді; $ОЗ_{ОД}$ – середня вартість сукупних основних засобів підприємства, що використовуються у звітному періоді в операційному процесі	характеризує величину формування прибутку за рахунок основних засобів, що використовуються в операційній діяльності підприємства
4	Коефіцієнт рентабельності операційних необоротних активів підприємства ($P_{ОНА}$)	$P_{ОНА} = \frac{ФР_{ОД}}{НА_{ОД}}$ де $НА_{ОД}$ – середня вартість необоротних активів підприємства у звітному періоді, що забезпечують операційну діяльність підприємства	характеризує ефективність використання усіх необоротних активів, що задіяні в операційній діяльності підприємства
5	Коефіцієнт продуктивності сукупних операційних основних засобів ($ПР_{ОЗ}$)	$ПР_{ОЗ} = \frac{ОРГП}{ОЗ_{ОД}}$ де ОРГП – обсяг реалізації готової продукції підприємства у звітному періоді; $ОЗ_{ОД}$ – середня вартість сукупних основних засобів підприємства, що використовуються у звітному періоді в операційному процесі	характеризує обсяг реалізації готової продукції в розрахунку на одиницю сукупних основних засобів підприємства, задіяних в операційному процесі
6	Коефіцієнт продуктивності операційних необоротних активів ($ПР_{ОНА}$)	$ПР_{ОНА} = \frac{ОРГП}{НА_{О}}$ де $НА_{О}$ – середня вартість операційних необоротних активів підприємства у звітному періоді	характеризує виробничу віддачу сукупних необоротних активів, що задіяні в операційній діяльності підприємства
7	Коефіцієнт фондівдачі виробничих основних засобів ($ПР_{ВОЗ}$)	$ПР_{ВОЗ} = \frac{ОРГП}{ОЗ_{В}}$ де $ОЗ_{В}$ – середня вартість виробничих основних засобів підприємства у звітному періоді	характеризує реалізацію готової продукції на одиницю виробничих основних засобів, що використовуються на підприємстві

Джерело: [8]

ент зношення основних засобів майже досягає 50%, а у окремих підприємств значно перевищує цю межу) та фактично не відбувається інтенсивного оновлення основних засобів (середній коефіцієнт введення основних засобів навіть не досягає 10%).

ПрАТ «Геофіпольський цукровий завод» за досліджуваній період не перевищив граничну межу зношення власних основних засобів і у 2021 році суттєво інвестував у придбання нових об'єктів основних засобів, що покращило їх технічний стан та рівень придатності. Але разом із тим, таке придбання на фоні проблем, пов'язаних із коронавірусними обмеженнями та воєнним часом (порушені логістичні зв'язки, проблеми з паливом, енергоносіями) призвело до того, що діяльність товариства у 2021–2022 роках була збитковою. Тому керівництву товариства теж потрібно зважати на необхідність поліпшення використання наявних основних засобів.

Основними шляхами підвищення ефективності використання основних засобів ПрАТ «Геофіпольський цукровий завод», які можна застосувати у розрізі інтенсивного та екстенсивного шляхів підвищення ефективності використання основних засобів відобразимо на рис. 3.

Отже, в процесі дослідження було визначено, що підвищення ефективності використання основних засобів для підприємств має вагомим значення. Підприємствам, які мають на балансі значні суми основних засобів, необхідно не лише прагнути їх модернізувати, збільшувати час роботи обладнання, покращувати структуру і склад основних засобів, але й максимально підвищувати ефективність їх використання, що може бути реалізовано за рахунок застосування переважно інтенсивних методів, що особливо актуально в сучасних умовах дефіциту фінансових та капітальних інвестицій.

Таблиця 2 – Динаміка показників удосконаленої методики оцінки ефективності використання основних засобів ПрАТ «Геофіпольський цукровий завод» за 2020–2022 роки

№ з/п	Показники (середньорічні дані балансу)	Роки			Абсолютне відхилення		Темп приросту, %	
		2020	2021	2022	2021/2020	2022/2021	2021/2020	2022/2021
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Основні засоби, тис. грн.	376360	472092	462135	95 732	-9 957	25,44	-2,11
2	Основні засоби, що використовуються в операційному процесі, тис. грн.	352460	433092	422135	80 632	-10 957	22,88	-2,53
3	Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн.	37654	38049	19420	395	-18 629	1,05	-48,96
4	Чистий фінансовий результат, тис. грн.	11713	-11710	-7591	-23 423	4 119	-199,97	-35,18
5	Власний капітал, тис. грн.	16501	15849	6199	-652	-9 650	-3,95	-60,89
6	Необоротні активи, тис. грн.	450780	545910	464004	95 130	-81 906	21,10	-15,00
7	Обсяг реалізації продукції, тис. грн.	864816	1513285	1561836	648 469	48 551	74,98	3,21
8	Обсяг виробничих основних засобів, тис. грн.	141496	402985	423393	261 489	20 408	184,80	5,06
9	Коефіцієнт рентабельності основних засобів (4 : 1)	0,031	-0,025	-0,016	-0,056	0,008	-179,70	-33,78
10	Коефіцієнт рентабельності чистих основних засобів (4 : 5)	0,710	-0,739	-1,225	-1,449	-0,486	-204,09	65,74
11	Коефіцієнт рентабельності операційних основних засобів (3 : 2)	0,107	0,088	0,046	-0,019	-0,042	-17,76	-47,64
12	Коефіцієнт рентабельності операційних необоротних активів (3 : 6)	0,084	0,070	0,042	-0,014	-0,028	-16,56	-39,95
13	Коефіцієнт продуктивності сукупних операційних основних засобів (7 : 2)	2,454	3,494	3,700	1,040	0,206	42,41	5,89
14	Коефіцієнт продуктивності операційних необоротних активів (7 : 6)	1,918	2,772	3,366	0,854	0,594	44,49	21,43
15	Коефіцієнт фондівдачі виробничих основних засобів (7 : 8)	6,112	3,755	3,689	-2,357	-0,066	-38,56	-1,77

Джерело: сформовано автором

Використання на практиці ПрАТ «Геофіпольський цукровий завод» розроблених заходів (економічний ефект) у цілому по товаристві дозволить збільшити обсяг випуску готової продукції, підвищити показники фондівдачі основних засобів, а також збільшити прибуток товариства від реалізації й покращити чис-

тий фінансовий результат його діяльності, а отже, і рентабельність основних засобів товариства.

Висновки. Поліпшення показників ефективності використання основних засобів суб'єкта господарювання впливає на фінансові результати його роботи за рахунок зростання випуску продукції, зменшення її

Рисунок 3 – Напрямки підвищення ефективності використання основних засобів у ПрАТ «Геофіпольський цукровий завод»

Джерело: сформовано автором

собівартості, підвищення якості готової продукції і, як наслідок, максимізація фінансового результату діяльності. Основні засоби, які виступають матеріально-технічною базою будь-якого виробництва, є фундаментом розвитку та удосконалення діяльності підприємств. Раціональне використання основних засобів є важливим фактором оптимізації собівартості випущеної готової продукції, тобто формування сукупних витрат виробництва та бази оподаткування підприємства податком на прибуток, що безпосередньо впливає на кінцевий фінансовий результат діяльності – чистий прибуток.

З метою удосконалення методики проведення аналізу ефективності формування та використання основних засобів суб'єкта господарювання доцільно застосовувати аналіз коефіцієнтів, який ґрунтується на розрахунку співвідношення між собою різних показників фінансово-господарської діяльності підприємства.

Удосконалена методика аналізу ефективності використання основних засобів полягає в тому, що з її допомогою можна визначити шляхи підвищення ефективності експлуатації об'єктів основних засобів на підприємстві, запропонувати заходи щодо поліпшення їх стану, збереження та оновлення.

Бібліографічний список:

1. Бондарук С.Р., Лопатовська О.О. Теоретичні аспекти аналізу забезпеченості підприємства основними засобами. *Актуальні проблеми науки і практики: сталий розвиток в умовах воєнного стану : тези доповідей учасників міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті д.е.н., професора Горбоноса Федора Володимировича* (Львів, 26-27 грудня 2022 року). Львів : ЗВО «Львівський університет бізнесу та права», 2022. URL: <http://lubp.com.ua/wp-content/uploads/2022/12/51.pdf> (дата звернення: 25.11.2023).
2. Бондарук С.Р., Лопатовська О.О. Генезис категорії «основні засоби»: обліково-економічний аспект. *Актуальні проблеми сьогодення у сфері фінансів, обліку та аудиту* : праці VII Всеукр. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 25 травня 2023 р.). Хмельницький, 2023 (дата звернення: 29.11.2023).
3. Власюк Г.В. Шляхи вдосконалення основних засобів. *Держава та регіони*. 2018. № 4. С. 32–36.
4. Єпіфанова І.Ю. Аналіз відтворення і використання основних засобів підприємств Вінниччини. *Економічний простір*. 2021. № 58. С. 172–177.
5. Кузьмін О. Економічна ефективність використання основних засобів підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2020. № 20(9). С. 240–245.
6. Маренич Т.Г. Методичні підходи до оцінки ефективності використання основних засобів. URL: http://www.khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_127/05 (дата звернення: 18.11.2023).
7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затв. наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 року № 92, зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0288-00> (дата звернення: 22.11.2023).
8. Приварникова І.Ю. Особливості управління використанням та оновленням основних засобів підприємств України. *Економічний простір*. 2021. № 52/2. С. 277–286.
9. Сметанюк О.А. Проблеми фінансового забезпечення відтворення основних засобів. *Економічний простір*. 2022. № 59. С. 253–264.
10. Фурсов О.І. Формування організаційно-економічного механізму управління основними засобами в умовах реструктуризації підприємств. *Економіка*. 2020. С. 16–20.

References:

1. Bondaruk S. R., Lopatovska O. O. (December 26-27.12.2022) Teoretychni aspekty analizu zabezpechenosti pidpriemstva osnovnymy zasobamy [Theoretical aspects of the analysis of the enterprise's provision of basic assets]. *Aktualni problemy nauky i praktyky: stalyi rozvytok v umovakh voiennoho stanu: tezy dopovidei uchasnykyv mizhnarodnoi nauково-praktychnoi konferentsii, prysviachenoї pamiatі d.e.n., profєsora Horbonosa Fedora Volodymyrovycha*. Lviv: ZVO "Lvivskyi universytet biznesu ta prava". Available at: <http://lubp.com.ua/wp-content/uploads/2022/12/51.pdf> (accessed December 25, 2023).
2. Bondaruk S. R., Lopatovska O. O. (May 25, 2023) Henezys katehorii "osnovni zasoby": oblikovo-ekonomichniy aspekt [Genesis of the "fixed assets" category: accounting and economic aspect]. *Aktualni problemy sohodennia u sferi finansiv, obliku ta audytu: pratsi VII vseukr. nauk.-prakt. konf. Khmelnytskyi*. (accessed December 25, 2023).
3. Vlasiuk H. V. (2018) Shliakhy vdoskonalennia osnovnykh zasobiv [Ways to improve fixed assets]. *Derzhava ta rehiony*, no. 4, pp. 32–36.
4. Iepifanova I. Iu. (2021) Analiz vidtvorennia i vykorystannia osnovnykh zasobiv pidpriemstv Vinnychchyny [Analysis of reproduction and use of fixed assets of Vinnytsia enterprises]. *Ekonomichnyi prostir*, no. 58, pp. 172–177.
5. Kuzmin O. (2020) Ekonomichna efektyvnist vykorystannia osnovnykh zasobiv pidpriemstva [Economic efficiency of the use of fixed assets of the enterprise]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, no. 20(9), pp. 240–245.
6. Marenych T. H. Metodichni pidkhody do otsinky efektyvnosti vykorystannia osnovnykh zasobiv [Methodical approaches to assessing the effectiveness of the use of fixed assets]. Available at: http://www.khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_127/05 (accessed November 25, 2023).
7. Natsionalne polozhennia (standart) bukhgalterskoho obliku 7 "Osnovni zasoby", zatv. nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy vid 27 kvitnia 2000 roku № 92, zi zminamy ta dopovnniamy. Available at: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0288-00> (accessed November 22, 2023).
8. Pryvarnykova I. Yu. (2021) Osoblyvosti upravlinnia vykorystanniam ta onovlenniam osnovnykh zasobiv pidpriemstv Ukrainy [Peculiarities of managing the use and renewal of fixed assets of Ukrainian enterprises]. *Ekonomichnyi prostir*, no. 52/2, pp. 277–286.
9. Smetaniuk O. A. (2022) Problemy finansovoho zabezpechennia vidtvorennia osnovnykh zasobiv [Problems of financial support for the reproduction of fixed assets]. *Ekonomichnyi prostir*, no. 59, pp. 253–264.
10. Fursov O. I. (2020) Formuvannia orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu upravlinnia osnovnymy zasobamy v umovakh restrukturyzatsii pidpriemstv [The formation of an organizational and economic mechanism for the management of fixed assets in the conditions of enterprise restructuring]. *Ekonomika*, pp. 16–20.